

ODLUKA

O PROVJERI PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI I VRAĆANJU U OPTICAJ EURO NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

("Službeni list Crne Gore", br. 35/11 od 21.07.2011, 61/18 od 14.09.2018)

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovom odlukom uređuje se način provjere podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca, uslovi i način vraćanja u opticaj euro novčanica i kovanog novca i način i postupak zamjene, povlačenja i uništavanja nepodobnih euro novčanica i kovanog novca.

Član 2

U cilju zaštite integriteta euro novčanica i kovanog novca, ovom odlukom se obezbjeđuje da se nepodobne euro novčanice i kovani novac povlače iz optičaja i zamjenjuju novim, podobnim za optičaj.

Radi ostvarivanja cilja iz stava 1 ovog člana, vrši se provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca na način utvrđen ovom odlukom.

Član 3

Provjerom podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca utvrđuju se podobne, nepodobne, sumnjive i falsifikovane euro novčanice i kovani novac.

Podobne euro novčanice i kovani novac, u smislu ove odluke, su euro novčanice i kovani novac koji su provjereni u pogledu podobnosti i autentičnosti i klasifikovani kao ispravni i podobni za vraćanje u optičaj.

Nepodobne euro novčanice i kovani novac, u smislu ove odluke, su oštećene i pohabane euro novčanice i kovani novac i makulature (originalne euro novčanice i kovani novac koji su izrađeni sa izvjesnom greškom i kao takve dospjele u optičaj), koji su ocijenjeni kao neodgovarajući za vraćanje u optičaj nakon provjere podobnosti izvršene u skladu sa ovom odlukom.

Sumnjive i falsifikovane euro novčanice i kovani novac definišu se posebnim propisom kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca.

Član 4

Obveznici provjere podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca su kreditne institucije i finansijske institucije i ostali pružaoci usluga uplate i isplate euro novčanica i kovanog novca, ovlašćeni mjenjači i svi drugi subjekti angažovani u obradi i distribuciji euro novčanica i kovanog novca javnosti, uključujući prevoznike euro novčanica i kovanog novca i ostale subjekte koji se na sekundarnoj osnovi bave obradom i distribucijom euro novčanica i kovanog novca javnosti preko bankomata u okviru tih sekundarnih aktivnosti (trgovci, kazina i sl.), kao i Centralna banka Crne Gore u obavljanju poslova platnog prometa (u daljem tekstu: rukovaoci gotovinom).

Finansijskim institucijama, u smislu stava 1 ovog člana, smatraju se pravna lica koja pružaju finansijske usluge i kojima je Centralna banka izdala dozvolu za rad, odnosno odobrenje za pružanje finansijskih usluga.

Rukovaoci gotovinom koji uslugu obrade, isplate ili uplate euro novčanica i kovanog novca ugovorno povjere drugom pravnom licu, dužni su tim ugovorom obezbijediti primjenu ove odluke od strane pravnog lica kojem je povjerena obrada, isplata ili uplata euro novčanica i kovanog novca.

II. PROVJERA PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI I VRAĆANJE U OPTICAJ EURO NOVČANICA

Član 5

Rukovaoci gotovinom su obavezni da provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica vrše na način i u skladu sa procedurama utvrđenim ovom odlukom.

Član 6

Provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica vrši se:

- 1) putem mašina za rukovanje euro novčanicama koje je uspješno testirala Centralna banka, ili
- 2) ručno od strane obučenog lica zaposlenog kod rukovaoca gotovinom.

Centralna banka utvrđuje listu uspješno testiranih mašina za rukovanje euro novčanicama i objavljuje je na svojoj internet stranici.

Na listu iz stava 2 ovog člana mogu se uvrstiti samo mašine za rukovanje euro novčanicama koje se nalaze na listi Evropske centralne banke uspješno testiranih mašina za rukovanje euro novčanicama.

Centralna banka nije odgovorna ukoliko uspješno testirana mašina za rukovanje euro novčanicama ne može da klasifikuje i tretira euro novčanice na način utvrđen ovom odlukom.

Član 7

Mašine za rukovanje euro novčanicama koje je uspješno testirala Centralna banka svrstavaju se u dvije kategorije, i to:

- 1) mašine kojima rukuju klijenti, i
- 2) mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom.

Opšti tehnički zahtjevi koje treba da ispune mašine iz stava 1 ovog člana i njihova kategorizacija daju se u Prilogu I ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Mašine kojima rukuju klijenti i mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom mogu biti stavljene u rad od strane rukovaoca gotovinom ukoliko su uspješno testirane od strane Centralne banke i uvrštene na listu objavljenju na internet stranici Centralne banke.

Mašine iz stava 3 ovog člana upotrebljavaju se isključivo za apoene i serije euro novčanica navedenih na listi na internet stranici Evropske centralne banke za predmetne mašine, sa standardnim fabričkim podešavanjima, uključujući i sva njihova eventualna ažuriranja koja su uspješno testirana, osim ukoliko Centralna banka i rukovalac gotovinom ne dogovore strožija podešavanja.

Član 8

Euro novčanice koje su provjerene putem mašina kojima rukuju klijenti klasifikuju se i sa njima se postupa u skladu sa Prilogom IIa ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Euro novčanice koje su provjerene putem mašina kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom klasifikuju se i sa njima se postupa u skladu sa Prilogom IIb ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Sa euro novčanicama koje nijesu potvrđene kao ispravne, klasifikacijom izvršenom u skladu sa Prilogom IIa ili IIb ove odluke ili ručnom provjerom autentičnosti od strane zaposlenih kod rukovaoca gotovinom, rukovalac gotovinom je dužan da postupi u skladu sa propisom kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica.

Član 9

Ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica mogu da vrše samo zaposleni kod rukovaoca gotovinom koji su prošli organizovanu obuku koju sprovode Nacionalni centar za analizu novčanica i Nacionalni centar za analizu kovanog novca.

Član 10

Ručna provjera podobnosti euro novčanica vrši se u skladu sa minimalnim standardima koji su utvrđeni u Prilogu III ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Mašinska provjera podobnosti euro novčanica vrši se na uspješno testiranoj mašini za rukovanje euro novčanicama u skladu sa minimalnim standardima objavljenim na internet stranici Evropske centralne banke i njihovim eventualnim izmjenama.

Centralna banka može utvrditi strožije standarde od minimalnih za jedan ili više apoena ili serija euro novčanica, ako je to opravdano (npr. zbog pogoršanja kvaliteta euro novčanica u opticaju), koje objavljuje na svojoj internet stranici.

Nepodobne euro novčanice predaju se Centralnoj banci.

Član 11

Euro novčanice koje nijesu obrađene postupkom provjere podobnosti ne mogu se vraćati u opticaj, već se upućuju rukovaocu gotovinom ili Centralnoj banci na obradu radi sprovođenja postupka provjere podobnosti.

Član 12

Rukovaoci gotovinom mogu vratiti u opticaj, putem mašina kojima rukuju klijenti ili bankomata, euro novčanice čija je podobnost i autentičnost provjerena korišćenjem mašina za rukovanje euro novčanicama i koje su klasifikovane kao ispravne i podobne.

Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na euro novčanice koje su direktno dostavljene rukovaocu gotovinom od strane Centralne banke ili drugog rukovaoca gotovinom koji je izvršio provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica.

Član 13

Euro novčanice čija je podobnost i autentičnost provjerena ručno od strane obučениh lica zaposlenih kod rukovaoca gotovinom, a ne korišćenjem mašine za rukovanje euro novčanicama, mogu se vratiti u opticaj samo preko šaltera.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, vraćanje u opticaj euro novčanica čija je podobnost i autentičnost provjerena ručno od strane obučениh lica zaposlenih kod rukovaoca gotovinom korišćenjem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata dopuštena je u udaljenim poslovnim jedinicama rukovaoca gotovinom sa veoma malim obimom gotovinskih transakcija.

Količinu euro novčanica koje se mogu vratiti u opticaj u skladu sa odredbama stava 2 ovog člana utvrđuje Centralna banka pojedinačno za svakog rukovaoca gotovinom, a koja ne može biti veća od 5% ukupne količine euro novčanica koje rukovalac gotovinom godišnje distribuiru u cjelokupnoj poslovnoj mreži putem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata.

U slučaju vanrednog događaja koji za posljedicu ima značajno umanjenje zaliha euro novčanica, obučeno lice zaposleno kod rukovaoca gotovinom može, privremeno i na osnovu pribavljene ocjene Centralne banke da se radi o vanrednom događaju, izvršiti ručnu provjeru podobnosti euro novčanica koje će se vratiti u opticaj putem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata.

Član 14

U cilju praćenja postupanja rukovaoca gotovinom u skladu sa ovom odlukom i nadgledanja kretanja u gotovinskom ciklusu, Centralna banka prikuplja podatke od rukovaoca gotovinom, uključujući i elektronskim sredstvima, prije puštanja u rad mašine za rukovanje euro novčanicama i dobija informacije navedene u Prilogu IV ove odluke sa dodacima, koji čine njen sastavni dio.

Član 15

Centralna banka može, bez najave, izvršiti neposredan uvid u rad mašina za rukovanje euro novčanicama, u prostorijama rukovaoca gotovinom, kako bi pratila rad mašina za rukovanje euro novčanicama, naročito sposobnost tih mašina da provjere podobnost i autentičnost euro novčanica i da uđu u trag euro novčanicama za koje se sumnja da su flasičkati i euro novčanicama za koje nije jasno utvrđena autentičnost i da provjeri procedure za rad i kontrolu mašina za rukovanje euro novčanicama, postupanje sa provjerenim euro novčanicama i svaku ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica.

Centralna banka je ovlašćena da uzme uzorke obrađenih euro novčanica kako bi ih provjerila u sopstvenim prostorijama.

Kada Centralna banka utvrdi postupanja suprotna odredbama ove odluke, zahtijevaće od rukovaoca gotovinom da otkloni utvrđene nepravilnosti u određenom roku, a do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, Centralna banka može zabraniti rukovaocu gotovinom da vrati u opticaj određene euro novčanice.

Ukoliko je postupanje suprotno odredbama ove odluke uzrokovano kvarom mašine za rukovanje euro novčanicama, Centralna banka može izbrisati tu mašinu sa liste iz člana 6 stav 2 ove odluke.

III. PROVJERA PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI I VRAĆANJE U OPTICAJ EURO KOVANOG NOVCA

Član 16

Rukovaoci gotovinom dužni su da obezbijede da euro kovani novac koji su primili i koji se vraća u opticaj bude podložan proceduri provjere podobnosti i autentičnosti.

Provjera podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca znači proces potvrđivanja da je euro kovani novac autentičan i dobar za opticaj.

Član 17

Provjera podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca vrši se:

- 1) putem mašina za obradu euro kovanog novca koje je uspješno testirala Centralna banka, ili
- 2) ručno od strane obučenog lica zaposlenog kod rukovaoca gotovinom.

Centralna banka utvrđuje listu uspješno testiranih mašina za obradu euro kovanog novca i objavljuje je na svojoj internet stranici.

Na listu iz stava 2 ovog člana mogu se uvrstiti samo mašine za obradu euro kovanog novca koje se nalaze na listi Evropske komisije - Direktorata za ekonomska i finansijska pitanja (DG ECFIN)/ Evropskog tehničkog i naučnog centra (ETSC) uspješno testiranih mašina za obradu euro kovanog novca.

Centralna banka nije odgovorna ukoliko uspješno testirana mašina za obradu euro kovanog novca ne može da klasifikuje i tretira euro kovani novac na način utvrđen ovom odlukom.

Član 18

Euro kovani novac čija se podobnost i autentičnost potvrdi provjerom podobnosti na način utvrđen u članu 17 ove odluke, vraća se u opticaj.

Nakon provjere autentičnosti, sumnjivi euro kovani novac rukovaoci gotovinom dostavljaju Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja.

Za tretiranje euro kovanog novca nepodobnog za opticaj Centralna banka naplaćuje naknadu, u slučajevima i u visini utvrđenim posebnim propisom.

Član 19

Centralna banka vrši provjeru dostavljenog euro kovanog novca nepodobnog za opticaj na sljedeći način:

- prijavljena količina se provjerava mjerenjem težine svake vrećice ili kutije;
- autentičnost i izgled se provjerava na osnovu uzorka najmanje 10% dostavljene količine.

Ukoliko se, nakon provjere iz stava 1 ovog člana, pojave nepravilnosti, provjerava se cijela vrećica ili kutija euro kovanog novca.

U slučaju da tretiranje euro kovanog novca predstavlja rizik po zdravlje, ili ukoliko dostavljanje ne prati adekvatne standarde pakovanja i etiketiranja, Centralna banka može odbiti prihvatanje takvog kovanog novca.

Član 20

Rukovaoci gotovinom dužni su da, polugodišnje, dostave Centralnoj banci najmanje sljedeće informacije:

- o vrsti i broju korišćenih mašina za obradu euro kovanog novca;
- lokaciji svake mašine za obradu euro kovanog novca; i
- količini obrađenog euro kovanog novca po mašini za obradu kovanog novca, na polugodišnjoj osnovi i po apoenima, za najmanje tri najveća apoeni.

Član 20a

Centralna banka može, bez najave, izvršiti neposredan uvid u rad mašina za obradu euro kovanog novca u prostorijama rukovaoca gotovinom, kako bi pratila rad mašina za obradu euro kovanog novca, naročito sposobnost tih mašina da provjere podobnost i autentičnost euro kovanog novca i da uđu u trag euro kovanom novcu za koji se sumnja da su falsifikati i euro kovanom novcu za koji nije jasno utvrđena autentičnost i da provjeri procedure za rad i kontrolu mašina za obradu euro kovanog novca, postupanje sa provjerenim euro kovanim novcem i svaku ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca.

Centralna banka je ovlašćena da uzme uzorke obrađenog euro kovanog novca kako bi ih provjerila u sopstvenim prostorijama.

Kada Centralna banka utvrdi postupanja suprotna odredbama ove odluke, zahtijevaće od rukovaoca gotovinom da otkloni utvrđene nepravilnosti u određenom roku, a do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, Centralna banka može zabraniti rukovaocu gotovinom da vrati u opticaj određeni euro kovani novac.

Ukoliko je postupanje suprotno odredbama ove odluke uzrokovano kvarom mašine za obradu euro kovanog novca, Centralna banka može izbrisati tu mašinu sa liste iz člana 17 stav 2 ove odluke.

IV. TESTIRANJE MAŠINA

Član 21

Rukovaoci gotovinom su obavezni da, prije otpočinjanja upotrebe mašina za rukovanje euro novčanica i mašina za obradu euro kovanog novca, zatraže od Centralne banke njihovo testiranje.

Član 22

Postupak testiranja mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca od strane Centralne banke obuhvata, zavisno od vrste mašine, provjeru načina rada mašine pri kontroli količine, autentičnosti i sortiranja euro novčanica i kovanog novca.

Postupak testiranja mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca Centralna banka obavlja pomoću palete falsifikata, autentičnih podobnih i nepodobnih euro novčanica i kovanog novca kojima raspolaže.

Član 23

Centralna banka sprovodi testiranje rada mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca na osnovu zahtjeva koji podnosi rukovalac gotovinom ili ovlašćeni zastupnik ili distributer tih mašina za teritoriju Crne Gore.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, rukovalac gotovinom ili ovlašćeni zastupnik ili distributer mašina dostavlja sve relevantne podatke koji se odnose na rad mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca.

Centralna banka je dužna podatke primljene na osnovu stava 2 ovog člana čuvati kao poslovnu tajnu.

Član 24

Nakon sprovedenog postupka testiranja, Centralna banka izdaje potvrdu o izvršenom testiranju mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca.

Potvrdu o uspješno izvršenom testiranju mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca Centralna banka izdaje za vremenski period od godinu dana.

Nakon isteka roka iz stava 2 ovog člana, rukovaoci gotovinom su dužni da Centralnoj banci dostave zahtjev za ponovnu provjeru rada mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca.

Rezultati uspješnog testiranja mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca važe i kraće od roka iz stava 2 ovog člana u slučaju kada se utvrdi da ove mašine ne mogu tokom navedenog perioda otkriti sve poznate falsifikate euro novčanica ili euro kovanog novca.

Mašina za rukovanje euro novčanicama ili mašina za obradu euro kovanog novca koja uspješno ne prođe ponovnu provjeru rada, ne može se dalje upotrebljavati.

Član 25

Nakon svake nadogradnje ili ažuriranja hardvera/software na mašinama za rukovanje euro novčanicama ili mašinama za obradu euro kovanog novca koje su uspješno testirane, proizvođač ili ovlašćeni zastupnik obavezan je da Centralnoj banci dostavi zahtjev za ponovno testiranje rada tih mašina.

V. ZAMJENA NEPODOBNIH EURO NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

Član 26

Centralna banka zamjenjuje nepodobne euro novčanice u slučajevima kada je prezentirano preko 50% euro novčanice.

Centralna banka može zamijeniti nepodobne euro novčanice u slučajevima kada je prezentirano manje od 50% euro novčanice, pod uslovom da podnosilac zahtjeva dokaže da je dio koji nedostaje uništen i ukoliko Centralna banka izvrši zamjenu tih novčanica kod korespondentske banke u inostranstvu.

Član 27

Za zamjenu euro novčanica na način utvrđen u članu 26 ove odluke, potrebno je:

- 1) da podnosilac zahtjeva pruži dokaz o svom identitetu, odnosno dokaz da je ovlašćeni podnosilac zahtjeva;
- 2) ukoliko postoji sumnja u autentičnost euro novčanica, podnosilac zahtjeva je dužan da, uz dokaz o identitetu, navede i porijeklo sumnjivih euro novčanica;
- 3) ukoliko su euro novčanice umrljane mastilom, zaprljane ili impregnirane, podnosilac zahtjeva je dužan dati pisano objašnjenje o vrsti mrlje, zaprljanja ili impregnacije;

- 4) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe, podnosilac zahtjeva je dužan da da pisanu izjavu o uzroku neutralizacije;
- 5) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe pri pokušaju ili izvršenju kaznenog djela, euro novčanice se predaju na zamjenu samo uz zahtjev lica koji je žrtva pokušaja ili izvršenja kaznenog djela ili drugog ovlaštenog lica, u kom slučaju je, uz zahtjev, potrebno dostaviti dokumentaciju o pravosnažnom okončanju postupka pred nadležnim organima;
- 6) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe i ukoliko ih prezentiraju kreditne institucije, ostali subjekti koji pružanje usluga uplate i isplate euro novčanica i kovanog novca javnosti obavljaju kao osnovnu djelatnost, uključujući ovlaštene mjenjače, ili subjekti koji obavljaju poslove transporta i obezbjeđenja transporta euro novčanica (u daljem tekstu: profesionalni rukovaoci gotovinom), dužni su da, uz zahtjev, daju pisanu izjavu o uzroku neutralizacije, oznakama i tehničkim karakteristikama uređaja protiv krađe, licu koje prezentira oštećene euro novčanice i datumu njihovog prezentiranja;
- 7) ukoliko su euro novčanice oštećene u većim količinama zbog aktiviranja uređaja protiv krađe, moraju se dostaviti u pakovanjima od po 100 komada (plih) euro novčanica, ukoliko ispunjavaju taj uslov;
- 8) ukoliko profesionalni rukovaoci gotovinom prezentiraju, prilikom jedne ili više zamjena, oštećene euro novčanice u vrijednosti od najmanje 7.500,00 eura, dužni su da dostave dokumentaciju o porijeklu tih euro novčanica i dokaz o identitetu klijenta ili, po potrebi, dokaz o stvarnom vlasniku u skladu sa propisima o sprječavanju pranja novca, s tim da se ova obaveza primjenjuje i u slučaju sumnje da će se dostići vrijednost od 7.500,00 eura.

Centralna banka može provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana izvršiti i u saradnji sa nadležnim organima ili drugim licima iz Crne Gore ili inostranstva.

Član 28

Centralna banka zamjenjuje nepodobni euro kovani novac koji je usljed opticaja, pohabanosti, korozije ili fizičkih uticaja promijenio neke od svojih karakteristika, a za koji se sa sigurnošću može ustanoviti da je originalan.

Član 29

Troškove zamjene nepodobnih euro novčanica i kovanog novca snosi Centralna banka.

Izuzetno, Centralna banka naplaćuje naknadu za zamjenu nepodobnih euro novčanica i kovanog novca u slučajevima:

- zamjene nepodobnih euro novčanica profesionalnim rukovaocima gotovinom ako su euro novčanice oštećene pogrešnom upotrebom uređaja protiv krađe;
- tretiranja i zamjene euro nepodobnog euro kovanog novca pod uslovom da se vrši tretiranje preko jednog kilograma nepodobnog euro kovanog novca po apoenima, za svaku godinu, s tim da se naknada može uvećati u slučaju kada individualna isporuka nepodobnog euro kovanog novca sadrži kovani novac tretiran hemijskim ili drugim štetnim supstancama do te mjere da se smatra da mogu izazvati zdravstveni rizik, kao i da se od plaćanja naknade mogu osloboditi pravna i fizička lica koja blisko ili redovno saraduju sa Centralnom bankom na povlačenju iz opticaja nepodobnog i falsifikovanog euro kovanog novca.

Visina naknade iz stava 2 ovog člana utvrđuje se posebnim propisom Centralne banke.

Član 30

Kada Centralna banka ocijeni da se oštećene euro novčanice i kovani novac ne mogu zamijeniti redovnim putem nakon njegove provjere, već njihova zamjena iziskuje aktivnosti van redovnih procedura i posebne troškove, o tome obavještava klijenta.

Ukoliko je saglasan, klijent daje pisanu izjavu kojom prihvata primjenu vanrednih procedura i troškove zamjene euro novčanice i kovanog novca.

Ukoliko klijent nije saglasan za primjenu vanrednih procedura, Centralna banka zadržava euro novčanice i kovani novac iz stava 1 ovog člana.

Član 31

Centralna banka neće vršiti zamjenu nepodobnih euro novčanica i kovanog novca u slučajevima kada:

- 1) postoji sumnja u autentičnost euro novčanica ili kovanog novca;
- 2) se sumnja da euro novčanice i kovani novac potiču iz kaznenog djela;
- 3) se na zamjenu prezentiraju euro novčanice za koje postoji sumnja da su oštećene aktiviranjem uređaja protiv krađe, a nijesu ispunjeni uslovi iz člana 27 tač. 5 i 6 ove odluke;

4) se radi o euro novčanicama i kovanom novcu sa namjernim oštećenjem (npr. probušeni novčići) ili oštećenju sa nečasnim namjerama, kao i kada se radi o bitnom gubitku težine kovanog novca, pri čemu se euro novčanice sa manjim oštećenjima (npr. na njima su bilješke, brojke ili kratke rečenice), po pravilu, ne smatraju namjerno oštećenim;

5) se sumnja da su euro novčanice zaprljane tako da predstavljaju rizik po zdravlje i bezbjednost, osim u slučaju kada podnosilac zahtjeva obezbijedi zdravstvenu ili bezbjednosnu procjenu nadležnih organa kojom se dokazuje da nema rizika po zdravlje i bezbjednost;

6) se radi o više euro novčanica sa istim ili veoma sličnim oštećenjima koje su prezentirane na zamjenu od strane jednog ili više podnosilaca zahtjeva;

7) podnosilac zahtjeva ne može dokazati identitet, stvarno vlasništvo ili porijeklo novca, čija se zamjena zahtijeva u skladu sa članom 27 ove odluke;

8) se radi o većoj količini euro novčanica i kovanog novca za koje postoji sumnja da su unešene izvan granica Crne Gore.

U slučajevima iz stava 1 ovog člana, Centralna banka zadržava euro novčanice i kovani novac kao dokazno sredstvo, uz potvrdu prijema, i predaje ih nadležnim organima radi daljeg postupka, s tim da se te euro novčanice i kovani novac mogu zamijeniti ukoliko nadležni organi utvrde da sumnja nije bila osnovana.

Član 32

Briše se. (Odluka o izmjenama i dopunama Odluke o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca, "Sl. list CG", br. 61/18)

VI. POVLAČENJE I UNIŠTAVANJE NEPODOBNIH EURO NOVČANICA I KOVANOG NOVCA

Član 33

Nepodobne euro novčanice i kovani novac Centralna banka povlači iz opticaja.

Nepodobne euro novčanice i kovani novac ne smiju se vraćati u opticaj, već se uništavaju.

Uništavanjem nepodobnih euro novčanica i kovanog novca, u smislu ove odluke, smatra se povraćaj tih euro novčanica i kovanog novca korespondentskim bankama u inostranstvu.

VII. POSTUPANJE SA SUMNJIVIM EURO NOVČANICAMA I KOVANIM NOVCEM

Član 34

Euro novčanice i kovani novac koji se, prilikom provjere podobnosti i autentičnosti izvršene u skladu sa odredbama ove odluke, ne potvrde kao autentični, smatraju se sumnjivim euro novčanicama i sumnjivim euro kovanim novcem.

Rukovaoci gotovinom dužni su da sumnjive primjerke euro novčanica i kovanog novca odmah povuku iz opticaja i da ih dostave Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja.

Sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca postupa se u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 35

Primjena odredaba čl. 5 do 25 ove odluke otpočeće 1. januara 2013. godine.

Do početka primjene odredaba čl. 5 do 25 ove odluke, provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca vršiće se na sljedeći način:

1) Provjera euro novčanica vršiće se:

- putem mašina koje mogu prepoznati sigurnosne karakteristike koje u sebi sadrže euro novčanice;
- dodirom radi utvrđivanja kvaliteta papira i reljefnosti štampe na njemu (u predjelu oznaka Evropske centralne banke, centralnog motiva i numeričke oznake u lijevom donjem uglu sa lica-aversa euro novčanice);
- pogledom na vodeni žig, zaštitnu nit i providni registar - poklapajući detalj;
- kod apoena od 5, 10 i 20€ naginjanjem/pomjeranjem radi provjere hologramske trake i presijavajuće trake sa njihove poleđine;

- kod apoeni od 50, 100, 200 i 500€ provjerom holograma, a sa poledine provjerom OVI (optički varijabilnog mastila);
- provjerom više karakteristika zaštite (npr. pozitivne i negativne mikro štampe, perforacije na hologramskoj traci ili hologramu, fluorescentnih niti-končića i boja na UV svjetlu);
- shodnom primjenom minimalnih standarda za ručnu provjeru podobnosti euro novčanica utvrđenih Prilogom IIIb ove odluke;

2) Provjera euro kovanog novca vršiće se:

- putem mašina koje mogu prepoznati sigurnosne karakteristike koje u sebi sadrži euro kovani novac;
- ukoliko rukovalac gotovinom ne posjeduje mašinu iz alineje 1 ove tačke, vizuelnom kontrolom reljefnog dizajna, oštine kontrasta na euro kovanom novcu, oboda i preciznosti njegove izrade, boje i namagnetisanja.

Član 36

Rukovaoci gotovinom su dužni uskladiti svoje poslovanje sa odredbama čl. 5 do 20 ove odluke do 31. decembra 2012. godine.

Za usklađivanje svog poslovanja sa odredbama čl. 5 do 20 ove odluke rukovaoci gotovinom su dužni donijeti Poslovni plan za primjenu Odluke o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca (u daljem tekstu: Poslovni plan) i dostaviti ga Centralnoj banci najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke.

Član 37

Poslovni plan treba da sadrži naročito:

- 1) popis poslovnih jedinica koje posluju sa gotovim novcem;
- 2) obim obrade euro novčanica i kovanog novca predviđen za vraćanje u opticaj klijentima tokom godine dana, po poslovnim jedinicama, u skladu sa ovom odlukom;
- 3) organizaciju obrade predviđenog obima euro novčanica i kovanog novca i donošenje procedura za obradu, u skladu sa ovom odlukom;
- 4) trenutno stanje broja i tipova instaliranih mašina za rukovanje euro novčanica i mašina za obradu euro kovanog novca i raspored instaliranih mašina po lokacijama;
- 5) plan i dinamiku nabavke i instaliranja mašina po lokacijama u pripremnom periodu;
- 6) ukupno planirani kapacitet svih instaliranih mašina za rukovanje euro novčanica i mašina za obradu euro kovanog novca nakon isteka pripremnog perioda (kapacitet instaliranih mašina povećan za kapacitet mašina koje se planiraju instalirati do kraja pripremnog perioda), razrađen pojedinačno za svaki tip mašine;
- 7) popis poslovnih jedinica u kojima će se, izuzetno, obavljati ručna provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica u skladu sa uslovima utvrđenim u ovoj odluci, kao i predviđeni iznos malih transakcija u jednom danu.

Ako Centralna banka utvrdi da dostavljeni Poslovni plan ne sadrži sve potrebne podatke navedene u stavu 1 ovog člana ili ako podaci nijesu usklađeni s ovom odlukom, rukovalac gotovinom je dužan da, na zahtjev Centralne banke, izvrši dodatnu razradu dostavljenih podataka.

Rukovalac gotovinom je dužan svaka tri mjeseca pisanim putem izvještavati Centralnu banku o realizaciji Poslovnog plana.

Centralna banka je dužna podatke primljene na osnovu ovog člana čuvati kao poslovnu tajnu.

Član 38

U periodu od stupanja na snagu ove odluke do roka iz člana 35 stav 1 ove odluke, rukovaoci gotovinom će ovu odluku primjenjivati u mjeri u kojoj će za to biti osposobljeni, a u skladu sa dinamikom primjene ove odluke iskazane u Poslovnom planu.

Član 39

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o zamjeni oštećenih papirnih novčanica i oštećenog kovanog novca eura ("Sl. list RCG", br. 44/03).

Član 40

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Služenom listu Crne Gore.

NAPOMENA:

U prečišćeni tekst odluke nijesu ušle odredbe čl. 14 i 15 Odluke o izmjenama i dopunama Odluke o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca ("Sl.list Crne Gore", br. 61/18 od 14.09.2018. god.) koje glase:

"Član 14

Prilozi dati uz Odluku o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca ("Službeni list Crne Gore", broj 35/11) zamjenjuju se priložima koji se daju uz ovu odluku.

Član 15

Rukovaoci gotovinom koji, do dana stupanja na snagu ove odluke, nijesu podnijeli Centralnoj banci zahtjev za testiranje mašina za rukovanje euro novčanicama (mašine Priloga 1 - Tabela 1 i Tabela 2) i mašina za obradu euro kovanog novca dužni su da ovaj zahtjev podnesu najkasnije u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove odluke."

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA

1. Opšti tehnički zahtjevi

- 1.1. Da bi bila podobna, mašina mora biti u mogućnosti da obrađuje svežnjeve euro novčanica, klasifikujući pojedinačne euro novčanice i fizički odvajajući euro novčanice prema njihovoj klasifikaciji bez intervencije rukovaoca mašinom, prema Prilozima IIa i IIb. Mašina treba da ima zahtijevani broj određenih izlaznih stekera i/ili ostala sredstva da bi se osiguralo pouzdano razdvajanje obrađenih euro novčanica.
- 1.2. Mašine treba da imaju mogućnost prilagođavanja da bi se osiguralo da su sposobne da pouzdano otkrivaju nove falsifikate euro novčanica. Pored toga, mašine moraju imati mogućnost prilagođavanja kako bi se omogućilo uspostavljanje i restriktivnijih standarda podobnosti sortiranja, ukoliko je to primjenljivo.

2. Kategorije mašina za rukovanje euro novčanicama

Mašine za rukovanje euro novčanicama su: 1) mašine kojima rukuje klijent, ili 2) mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom.

Tabela 1
Mašine kojima rukuje klijent

A. Mašine kojima rukuje klijent gdje se deponuju euro novčanice uz praćenje klijenta		
1.	Mašine za uplatu euro novčanica (CIM)	CIM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci, ali nemaju nikakvu funkciju raspodjele (isplate) euro novčanica. CIM provjeravaju autentičnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa; provjere podobnosti su opcione.
2.	Mašine za recikliranje euro novčanica (CRM)	CRM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci i da povlače euro novčanice sa svojih računa u banci. CRM provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa. Kada je u pitanju povlačenje, CRM mogu koristiti ispravne i podobne euro novčanice koje su deponovali drugi korisnici u prethodnim transakcijama.
3.	Kombinovane mašine za uplatu euro novčanica (CCM)	CCM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci i da povlače euro novčanice sa svojih računa u banci. CCM provjeravaju autentičnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa; provjere podobnosti su opcione. Kada je u pitanju povlačenje, CCM ne mogu koristiti euro novčanice koje su deponovali drugi klijenti u prethodnim transakcijama, već samo euro novčanice unešene posebno u njih.
B. Ostale mašine kojima rukuje klijent gdje se deponuju euro novčanice uz praćenje klijenta		
4.	Mašine za isplatu euro novčanica (COM)	COM su obično bankomati koji provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica prije dostavljanja klijentima. COM koriste euro novčanice koje pune zaposleni kod rukovaoca gotovinom ili drugi automatizovani sistemi (npr. aparati koji koriste euro kovani novac).

Tabela 2
Mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom

1.	Mašine za obradu euro novčanica (BPM)	BPM provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica.
2.	Mašine za provjeru autentičnosti euro novčanica (BAM)	BAM provjeravaju autentičnost euro novčanica.
3.	Mašine za recikliranje uz pomoć šalterskih službenika (TARM)	TARM su mašine za recikliranje euro novčanica na kojima rade zaposleni kod rukovaoca gotovinom, a koje provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica. Kada je u pitanju povlačenje, TARM mogu koristiti ispravne podobne euro novčanice eura koje su deponovane od strane drugih klijenata u prethodnim transakcijama. Pored toga, one drže euro novčanice bezbjednim i omogućavaju zaposlenima koji rukuju euro novčanicama da kreditiraju ili zaduže račun klijenta u banci.
4.	Mašine uz pomoć šalterskih službenika (TAM)	TAM su mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom, a koje provjeravaju autentičnost euro novčanica. Osim toga, one drže euro novčanice bezbjednim i omogućavaju zaposlenima koji rukuju euro novčanicama da kreditiraju ili zaduže račun klijenta u banci.

U slučajevima kada klijenti pune, tj. vrše uplatu euro novčanica u TARM ili TAM, ili uzimaju euro novčanice koje se distribuiraju ovim mašinama, te mašine treba smatrati mašinama kojima rukuje klijent i one treba da klasifikuju i tretiraju euro novčanice u skladu sa Prilogom IIa.

3. Vrste mašina za rukovanje euro novčanicama

Centralna banka testira različite vrste mašina za rukovanje euro novčanicama. Vrste mašina za rukovanje euro novčanicama mogu se međusobno razlikovati po posebnim sistemima za detektovanje, softveru ili ostalim komponentama za obavljanje suštinskih funkcija. To su: (a) provjera autentičnosti euro novčanica; (b) otkrivanje i odvajanje euro novčanica za koje se sumnja da su falsifikovane; (c) otkrivanje i odvajanje nepodobnih euro novčanica od podobnih euro novčanica, ukoliko je potrebno; i (d) praćenje sumnjivih euro novčanica, ukoliko je to primjenjivo.

**KLASIFIKACIJA I TRETIRANJE EURO NOVČANICA
KORISTEĆI MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA KOJIMA RUKUJE KLIJENT**

Tabela 1

Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama u kojima se gotovina deponuje uz praćenje klijenta

	Kategorija	Karakteristike	Postupak
1	Objekti koji nisu prepoznati kao euro novčanice	Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sljedećih razloga: - nisu novčanice eura, - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi) nedostaju, - greška u punjenju ili prenosu mašine.	Povratak klijentu koristeći mašinu
2	Sumnja da su euro novčanice falsifikovane	Slika i format su prepoznati, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu detektovane ili su van tolerancije	Povući iz opticaja* Trebalo odmah predati Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, zajedno sa informacijama u vezi sa vlasnikom računa, najkasnije tri radna dana nakon ubacivanja u mašinu. Ne mogu se knjižiti u korist vlasnika računa.
3	Euro novčanice koje nisu jasno verifikovane	Slika i format su prepoznati, sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice.	Povući iz opticaja.* Euro novčanice se obrađuju posebno i predaju se Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, najmanje tri radna dana nakon ubacivanja u mašinu. Informacije o vlasniku računa se čuvaju osam nedjelja nakon što su koristeći mašinu otkrivene euro novčanice. Ove informacije se omogućavaju na zahtjev nadležnih organa u državi. Kao alternativa, u dogovoru sa nadležnim organom u državi, informacije koje omogućavaju praćenje vlasnika računa mogu se predati nadležnom organu zajedno sa euro novčanicama. Mogu se knjižiti u korist vlasnika računa.
4a	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere podobnosti i autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate	Mogu se koristiti za ponovni opticaj. Knjižiti u korist vlasnika računa.
4b	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera kriterijuma podobnosti dala je negativan rezultat.	Povući iz opticaja**. Ne mogu se koristiti za ponovni opticaj već ih treba vratiti Centralnoj banci. Knjižiti u korist vlasnika računa.

Euro novčanice su klasifikovane u jednu od sljedećih kategorija i fizički su odvojene po kategorijama. Mašine koje ne provjeravaju podobnost euro novčanica ne treba da prave razliku između kategorija 4a i 4b.

Euro novčanice iz kategorija 2 i 3 mašine ne vraćaju klijentu ukoliko mašina dozvoljava otkazivanje transakcije. Zadržavanje takvih novčanica kada se transakcija otkaže vrši se na način što se one čuvaju u posebnoj oblasti za čuvanje u mašini.

Centralna banka može dogovoriti sa zaposlenima koji rukuje euro novčanicama da se euro novčanice iz kategorije 3 ne mogu fizički razdvojiti od kategorija euro novčanica 4a i 4b i da se u tom slučaju sve tri kategorije moraju tretirati kao euro novčanice iz kategorije 3 .

Tabela 2

Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći ostale mašine za rukovanje euro novčanicama kojima rukuje klijent

	Kategorija	Svojstva	Postupak
A	(i) Objekti koji nijesu prepoznati kao euro novčanice; ili	(i) Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sljedećih razloga: - nijesu euro novčanice, - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi) nedostaju, - greška u punjenju ili prenosu mašine.	Povući iz opticaja*
	(ii) Sumnja na falsifikat euro novčanica, ili	(ii) Identifikovane kao sumnjive euro novčanice, jer su prepoznati slika i format, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu detektovane ili su van tolerancije.	Povući iz opticaja*
	(iii) Euro novčanice koje nijesu jasno verifikovane	(iii) Euro novčanice koje nijesu jasno potvrđene jer su slika i format prepoznati, ali sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nisu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice.	Povući iz opticaja* Trebao odmah predati Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, najkasnije tri radna dana nakon ubacivanja u mašinu.
B1	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere autentičnosti i podobnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate	Mogu se vratiti u opticaj
B2	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera kriterijuma podobnosti dala je negativan rezultat.	Povući iz opticaja**. Ne može se vratiti u opticaj, već se vraća Centralnoj banci.

NAPOMENA: Prilikom klasifikacije u koloni 4: "Postupak", označeni pojmovi imaju sljedeće značenje:

Povući iz opticaja* - postupiti u skladu sa odlukom kojom se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica i kovanog novca i druge aktivnosti za zaštitu eura od falsifikovanja

Povući iz opticaja**- dostaviti Centralnoj banci u skladu sa čl. 26 do 29 ove odluke (postupak zamjene euro novčanica i kovanog novca).

PRILOG IIB

**KLASIFIKACIJA I TRETIRANJE EURO NOVČANICA KORISTEĆI
MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA KOJIMA RUKUJE ZAPOSLENI**

Euro novčanice su klasifikovane u jednu od sljedećih kategorija i fizički su odvojene po kategorijama. Mašine koje ne provjeravaju podobnost euro novčanica ne treba da prave razliku između kategorija B1 i B2.

Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama kojima rukuje zaposleni

	Kategorija	Svojstva	Postupak
A	(i) Objekti koji nisu prepoznati kao euro novčanice; ili (ii) Sumnja na falsifikat euro novčanica, ili (iii) Euro novčanice koje nisu jasno verifikovane	(i) Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sledećih razloga: - nisu euro novčanice, - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi) nedostaju, - greška u punjenju ili prenosu mašine. (ii) Identifikovane kao sumnjive euro novčanice, jer su prepoznati slika i format, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nisu detektovane ili su van tolerancije. (iii) Euro novčanice koje nisu jasno potvrđene jer su slika i format prepoznati, ali sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nisu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice.	Mašina vraća euro novčanice radi dalje ocjene i tretiranja. Povući iz opticaja*. (i) Nijesu prepoznati kao euro novčanice - nakon vizuelne ocjene od strane zaposlenog, odvajaju se od sumnjivih euro novčanica i euro novčanica koje nisu jasno provjerene. (ii) Povuci iz opticaja*. Sumnjive euro novčanice. (iii) Povuci iz opticaja*. Euro novčanice koje nisu jasno potvrđene treba posebno obraditi i odmah predati Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, najkasnije tri rada dana nakon ubacivanja u mašinu.
B1	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere autentičnosti i podobnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate.	Mogu se vratiti u opticaj. Knjižiti u korist uplatioca
B2	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera kriterijuma podobnosti dala je negativan rezultat.	Povući iz opticaja**. Ne može se vratiti u opticaj, već se vraća Centralnoj banci. Knjižiti u korist uplatioca.

Pravila za specifikaciju i klasifikaciju nekih mašina kojima rukuju zaposleni

1. BPM klasifikuju i fizički sortiraju euro novčanice u kategorije A, B1 i B2 definisane u Prilogu IIb, za koje su potrebna bar 3 izlazna stekera da bi se izbjegla intervencija rukovaoca mašinom.
2. Međutim, BPM sa samo 2 izlazna stekera mogu klasifikovati i sortirati euro novčanice ukoliko se ispune sljedeći uslovi:
 - (a) Provjere autentičnosti i podobnosti se obavljaju u istoj rundi. U ovoj rundi, bilo koje euro novčanice iz kategorije B1 moraju se sortirati u jedan izlazni steker, dok se euro novčanice iz kategorija A i B2 moraju sortirati u posebni stacionarni izlazni steker koji nema nikakav fizički kontakt sa bilo kojom kategorijom euro novčanica B1.
 - (b) Ukoliko se euro novčanica iz kategorije A identifikuje kao prisutna u drugom izlaznom stekeru, rukovalac mašinom mora ponovo pokrenuti provjeru euro novčanica iz drugog izlaznog stekera. Tokom druge runde, euro novčanice za koje postoji sumnja na falsifikat treba da se odvoje iz kategorije euro novčanica B2 sortiranjem u određeni izlazni steker.
3. BAM klasifikuju i fizički sortiraju euro novčanice u kategorije A i B, za koje su neophodna najmanje 2 određena stekera da bi se izbjegla intervencija rukovaoca mašine.
4. BAM sa samo jednim izlaznim stekerom mogu klasifikovati i sortirati euro novčanice ukoliko se ispune sljedeći uslovi:
 - (a) Svaki put kada se obrađuje euro novčanica iz kategorije A, mašina mora odmah zaustaviti obradu i zadržati euro novčanicu iz kategorije A u poziciji koja izbjegava bilo kakav fizički kontakt sa euro novčanicama kojima je provjerena autentičnost.
 - (b) Rezultat provjere autentičnosti mora se prikazati na displeju za svaku pojedinačnu euro novčanicu iz kategorije A.
 - (c) Mašina mora provjeriti prisustvo euro novčanica kategorije A kada prestane da obrađuje, a obrada se može nastaviti samo nakon što rukovalac mašinom fizički ukloni euro novčanice iz kategorije A.
 - (d) Za svako zaustavljanje načina obrade najviše jedna kategorija euro novčanica iz kategorije A može biti dostupna rukovaocu mašinom.

**MINIMALNI STANDARDI ZA AUTOMATIZOVANU PROVJERU
PODOBNOСТИ EURO NOVČANICA**

Ovim prilogom utvrđuju se minimalni standardi za automatizovanu provjeru podobnosti euro novčanica koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama.

Tokom provjera podobnosti, euro novčanice sa bilo kojim oštećenjem u pogledu dolje definisanih uslova smatraju se nepodobnim za opticaj.

Nivo tolerancije prihvatljivosti za provjere podobnosti koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama je 5%. To znači da mašine mogu najviše 5% euro novčanica, koje ne ispunjavaju kriterijume, pogrešno klasifikovati i sortirati kao podobne.

Tabela 1
Spisak kriterijuma za automatsku provjeru podobnosti

Karakteristika	Opis
1. Priljavština	Priljavština raspodijeljena na cjelokupnoj euro novčanici
2. Mrlja	Koncentracija priljavštine na jednom mjestu
3. Grafiti	Dodata slika ili napisana riječ ili označena na bilo koji način na euro novčanici
4. Uklonjeno mastilo	Nedostatak mastila na dijelu ili na cijeloj euro novčanici, npr. isprana euro novčanica
5. Pocijepana	Samo po sebi objašnjivo
6. Rupa	Samo po sebi objašnjivo
7. Unakažena	Euro novčanica sa dijelom/djelovima koji nedostaju makar na jednoj ivici (nasuprot rupama)
8. Popravljen	Djelovi jedne ili više euro novčanica spojeni selotejpom, ljepilom ili nečim drugim
9. Izgužvana	Višestruko savijene
10. Istanjena	Slabosti strukture koje rezultiraju označenim nedostatkom čvrstine
11. Savijena euro novčanica	Samo po sebi objašnjivo
12. Savijeni ugao euro novčanice	Samo po sebi objašnjivo

Dodatne informacije o kriterijumima za sortiranje

1. Priljavština

Priljavština povećava optičku gustinu euro novčanica. Tabela ispod propisuje maksimalno povećanje gustine graničnih uzoraka koje moraju pokazati euro novčanice da bi bile klasifikovane kao podobne u poređenju sa novim euro novčanicama:

Tabela 2

Nivoi optičke gustine

Apoen	Maksimalno povećanje gustine graničnih uzoraka u poređenju sa novim euro novčanicama	Filter
5 EUR	0,06	Magenta
10 EUR	0,06	Magenta
20 EUR	0,08	Magenta
50 EUR	0,07	Magenta
100 EUR	0,07	Magenta
200 EUR	0,04	Magenta
500 EUR	0,04	Magenta

Euro novčanice koje ne ispunjavaju ove kriterijume su nepodobne. Denzitometrijsko mjerenje (mjerenje gustine) referentnih euro novčanica obavlja se na osnovu sljedećih kriterijuma:

- Standard za mjerenje gustine: ISO 5 djelovi 3 i 4
- Standard za filtere: DIN 16536
- Apsolutno mjerenje: standardno mjerenje (bijela ploča)
- Filter za polarizaciju: uključen
- Raspon: 3 mm
- Osvjetljenje: D65/2
- Pozadina: bijela ploča standardne kalibracije.

Povećanje gustine referentne euro novčanice ima najveću vrijednost prosjeka najmanje 4 tačke mjerenja na aversu (prednjoj strani euro novčanice) i reversu (poledini euro novčanice) na neispisanom dijelu i bez bilo kakvog oblika vodenog žiga.

2. Mrlja

Euro novčanice sa koncentracijom prljavštine na jednom mjestu, koje pokriva površinu od najmanje 9mm x 9mm u neispisanom dijelu ili od najmanje 15mm x 15mm u ispisanom dijelu, smatraju se nepodobnim.

3. Grafiti

Trenutno ne postoji obavezni zahtjev za otkrivanje grafita.

4. Uklonjeno mastilo

Uklanjanje mastila može se pojaviti npr. ukoliko su oprane ili tretirane agresivnim hemijskim sredstvima. Ovakve vrste nepodobnih euro novčanica mogu se otkriti detektorima slike ili UV detektorima.

5. Pocijepana

Pocijepane euro novčanice koje su otvorene, a nijesu djelimično ili potpuno pokrivene trakom (trakama) za transport koristeći mašinu, su nepodobne ukoliko je veličina pocijepanog dijela veća od vrijednosti navedenih u narednoj tabeli:

Tabela 3
Pocijepana

Pravac	Širina	Dužina
Uspravno	4 mm	8 mm
Vodoravno	4 mm	15 mm
Dijagonalno	4 mm	18 mm (*)

(*) Ovo se mjeri povlačenjem prave linije od ivice pocijepanog dijela do ivice euro novčanice gdje pocijepani dio počinje (pravougaona projekcija), prije nego mjerenjem same dužine pocijepanog dijela.

6. Rupa

Euro novčanice sa rupom, koje nisu djelimično ili potpuno pokrivene trakom (trakama) za transport koristeći mašinu, su nepodobne ukoliko je veličina rupe veća od 10 mm².

7. Unakažena

Euro novčanice čija je dužina smanjena 6 mm ili više, ili čija je širina smanjena 5 mm ili više, su nepodobne. Sva mjerenja prave se u odnosu na razlike u nominalnoj dužini i širini euro novčanica.

8. Popravljena

Popravljene euro novčanice se prave spajanjem djelova euro novčanice, npr. koristeći selotejp ili ljepilo. Euro novčanice sa dijelom pokrivenim selotejpom koje pokriva oblast od 10 mm sa 40 mm i koje su deblje od 50µm su nepodobne.

9. Izgužvana

Izgužvane euro novčanice se obično mogu identifikovati ukoliko je njihov nivo refleksije ili čvrstine smanjen. Ne postoji obavezujući zahtjev.

10. Istanjena

U najvećoj mogućoj mjeri, euro novčanice sa veoma malom čvrstinom se sortiraju kao nepodobne. Pošto se čvrstina obično povezuje sa prljavštinom, istanjene euro novčanice se obično mogu otkriti i preko senzora za prljavštinu. Ne postoji obavezujući zahtjev.

11. Savijena euro novčanica

Savijene euro novčanice, zbog smanjene dužine ili širine, mogu se otkriti sensorima za provjeru veličine euro novčanica. Osim toga, one se mogu otkriti i sensorima za debljinu. Međutim, zbog tehničkih ograničenja, samo folderi koji ispunjavaju kriterijume postavljene za unakaženost, tj. savijanja koja dovode do smanjenja dužine 6 mm ili više, ili širine 5 mm ili više, mogu se prepoznati i smatrati nepodobnim.

12. Savijeni ugao

Euro novčanica sa savijenim uglom površine veće od 130 mm² i čija je minimalna dužina od manje ivice veća od 10mm su nepodobne.

PRILOG IIIb

MINIMALNI STANDARDI ZA RUČNU PROVJERU PODOBNOSTI EURO NOVČANICA

Ovim prilogom utvrđuju se minimalni standardi za ručnu provjeru podobnosti euro novčanica od strane zaposlenih koji su prošli obuku.

Tokom provjere podobnosti, euro novčanice sa bilo kakvim oštećenjem datim u narednoj tabeli ili sa jasno vidljivim nedostatkom u jednoj od vizuelnih provjera podobnosti, smatraju se nepodobnim. Međutim, presavijene euro novčanice i euro novčanice sa savijenim uglovima mogu se popraviti ručnim ispravljanjem gdje je to moguće. Provjere podobnosti se obavljaju vizuelnom provjerom pojedinačnih euro novčanica i ne zahtijevaju upotrebu bilo kojeg uređaja.

Spisak kriterijuma za sortiranje tokom ručne provjere podobnosti

Karakteristika		Opis
1.	Prjavština	Prjavština jasno raspodijeljena na cjelokupnoj euro novčanici
2.	Mrlja	Jasno vidljiva koncentracija prjavštine na jednom mjestu
3.	Grafiti	Jasno vidljiva dodata slika ili napisana riječ ili označena na bilo koji način na euro novčanici
4.	Uklonjeno mastilo	Jasno vidljiv nedostatak mastila na dijelu ili na cijeloj euro novčanici, npr. isprana euro novčanica
5.	Pocijepana	Euro novčanica sa najmanje jednim pocijepanim uglom
6.	Rupa	Euro novčanica sa najmanje jednom vidljivom rupom
7.	Unakažena	Euro novčanica sa dijelom/djelovima koji nedostaju makar na jednoj strani tokom makar jedne ivice (nasuprot rupama), npr. ugao koji nedostaje
8.	Popravljena	Djelovi jedne ili više euro novčanica spojeni selotejpom, ljepilom ili nečim drugim
9.	Izgužvana	Euro novčanica sa višestrukim savijanjem što značajno utiče na vizuelni izgled
10.	Istanjena	Euro novčanica sa slabostima u strukturi koje rezultiraju označenim nedostatkom čvrstine
11.	Savijena euro novčanica	Euro novčanica koja je savijena, uključujući euro novčanice koje se ne mogu savijati
12.	Savijeni ugao euro novčanice	Euro novčanica sa najmanje jednim jasno vidljivim uglom

PRIKUPLJANJE PODATAKA OD RUKOVAOCA GOTOVINOM

1. Ciljevi

Ciljevi prikupljanja podataka su omogućavanje Centralnoj banci i relevantnim međunarodnim institucijama da prate odgovarajuće aktivnosti rukovaoca gotovinom i da nadziru razvoj u ciklusu gotovine.

2. Opšti principi

2.1 Podaci o mašinama za rukovanje euro novčanicama dostavljaju se samo kada se mašine koriste za ponovni opticaj.

2.2 Rukovaoci gotovinom redovno dostavljaju Centralnoj banci :

- informacije o prostorijama u kojima se rukuje gotovinom, kao što su filijale, i
- informacije o mašinama za rukovanje euro novčanicama i bankomatima.

2.3 Pored toga, rukovaoci gotovinom koji vraćaju u opticaj euro novčanice preko mašina za rukovanje euro novčanicama i bankomata, redovno dostavljaju Centralnoj banci:

- informaciju o obimu gotovinskog poslovanja (broj obrađenih euro novčanica) uključujući mašine za rukovanje euro novčanicama i bankomate,
- informacije o udaljenim filijalama banaka i finansijskih institucija sa niskim nivoom gotovinskog poslovanja gdje se provjere podobnosti sprovode ručno.

3. Vrsta podataka i zahtjevi za izvještavanjem

3.1 U zavisnosti od prirode, prikupljeni podaci se dijele na glavne podatke i operativne podatke.

Glavni podaci

3.2 Glavni podaci obuhvataju informacije o: (a) pojedinačnim rukovaocima gotovinom i njihovim mašinama za rukovanje euro novčanicama i bankomatima koji su u funkciji; i (b) udaljenim filijalama banaka i finansijskih institucija.

3.3 Glavni podaci se dostavljaju Centralnoj banci polugodišnje, s tim da Centralna banka može zahtijevati i mjesečno ili kvartalno izvještavanje. Podaci iz Dodatka 1 se dostavljaju na navedenom obrascu, s tim da Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku.

3.4 Centralna banka može zahtijevati od rukovaoca gotovinom da joj, u svrhu praćenja, dostavljaju podatke i po poslovnim jedinicama.

3.5 Centralna banka može zaključiti da se iz obima zahtjeva za izvještavanje isključe mašine za rukovanje euro novčanicama koje se koriste isključivo za obradu euro novčanica distribuiranih preko šaltera.

3.6 Podaci o udaljenim filijalama navedenim u obrascu datom u Dodatku 3 moraju se dostaviti, s tim da Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku.

Operativni podaci

- 3.7 Podaci koji potiču od obrade i vraćanja u opticaj euro novčanica od strane rukovaoca gotovinom smatraju se operativnim podacima.
- 3.8 Centralna banka može osloboditi određene rukovaoce gotovinom od obaveze izvještavanja o operativnim podacima.
- 3.9 Podaci se dostavljaju Centralnoj banci polugodišnje, i to najkasnije dva mjeseca nakon završetka izvještajnog perioda za koji se podnose, tj. na kraju februara i na kraju avgusta. Centralna banka može zahtijevati i mjesečno ili kvartalno izvještavanje. Podaci se dostavljaju na obrascu datom u Dodatku 2.
- 3.10 Podatke dostavljaju rukovaoci gotovinom koji fizički rukuju euro novčanicama. Ukoliko je rukovalac gotovinom povjerio provjeru podobnosti i autentičnosti drugom pravnom licu, podatke dostavlja pravno lice kome je provjera povjerena.
- 3.11 Rukovaoci gotovinom dostavljaju podatke u vezi sa brojem komada (obim), agregatno na nacionalnom nivou, i prema apoenskoj strukturi euro nočanica. Za udaljene filijale banaka i finansijskih institucija operativni podaci se posebno dostavljaju.
- 3.12 Centralna banka može zahtijevati od rukovaoca gotovinom da joj, u svrhu praćenja, dostavljaju podatke i po poslovnim jedinicama.
- 3.13 Centralna banka može isključiti od obaveze izvještavanja o euro novčanicama koje se obrađuju na mašinama za rukovanje euro novčanicama i distribuiraju preko šaltera.
- 3.14 Od rukovaoca gotovinom, koji su provjeru podobnosti i autentičnosti povjerile drugom pravnom licu, Centralna banka može zahtijevati dostavljanje detaljnih informacija o tom pravnom licu.
- 3.15 Podaci o udaljenim filijalama koji su navedeni u Dodatku 3 moraju se dostaviti, s tim da Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku i detaljnije.

4. Povjerljivost i objavljivanje podataka

- 4.1 Glavni podaci i operativni podaci se smatraju povjerljivim.
- 4.2 Centralna banka može odlučiti da objavljuje izvještaje ili statistiku koristeći podatke dobijene na osnovu ovog priloga. Svako objavljivanje mora biti na zbirnom nivou, odnosno na takav način da se ne može otkriti podatak pojedinačnih izvještajnih jedinica.

DODATAK 1

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE

Glavni podaci

1. Informacije o rukovaocu gotovinom

Naziv rukovaoca gotovinom:

Adresa sjedišta:

Poštanski broj:

Grad:

Ulica:

Vrsta:

- Banka
- Finansijska institucija
- Ovlašćeni mjenjač
- Prevoznik euro novčanica i kovanog novca
- Trgovac
- Kazino
- Ostali pružaoci usluga uplate i isplate euro novčanica i kovanog novca
- Drugi subjekti angažovani u obradi i distribuciji euro novčanica i kovanog novca javnosti

Kontakt lica:

Ime/prezime:

Brojevi telefona:

Brojevi faksa:

E-mail adrese:

Naziv pravnog lica kome je povjerena provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica i kovanog novca

Naziv:

Adresa:

Poštanski broj:

Grad:

2. Mašine kojima rukuje klijent

Vrsta	Proizvođač	Naziv mašine	Identifikacija (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj operacija
CIM				
CRM				
CCM				
COM				
TARM				
TAM				

3. Mašine sa kojima rukuju zaposleni

Vrsta	Proizvođač	Naziv mašine	Identifikacija (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj operacija
BPM				
BAM				
TARM				
TAM				

4. Aparati za gotovinu

Vrsta	Ukupan broj operacija
ATM	
SCoT	
Ostali	

DODATAK 2

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE

Operativni podaci

1. Informacije o rukovaocu gotovinom

Naziv rukovaoca gotovinom	
Izveštajni period	

2. Podaci

	Ukupan broj obrađenih euro novčanica ⁽¹⁾	Od čega je sortirano kao nepodobne ⁽¹⁾	Od čega je vraćeno u opticaj ⁽²⁾
EUR 5			
EUR 10			
EUR 20			
EUR 50			
EUR 100			
EUR 200			
EUR 500			

(1) Ova stavka pokriva i mašine kojima upravlja klijent i mašine kojima upravljaju zaposleni.

(2) Ne obuhvataju se euro novčanice koje se vraćaju u Centralnu banku i euro novčanice koje se vraćaju u opticaj preko šaltera koje nisu obrađene na mašini kojima rukuju zaposleni.

Broj euro novčanica distribuiranih preko mašina kojima rukuje klijent i bankomata	
---	--

DODATAK 3

UDALJENE FILIJALE BANAKA I FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

1. Informacije o banci ili finansijskoj instituciji

Naziv banke ili finansijske institucije Izvještajni period	
---	--

2. Podaci

Naziv udaljene filijale	Adresa	Broj euro novčanica distribuiranih preko mašina kojima rukuje klijent i bankomata